

23 maart 2021
Brigid Delaney

Bij de eerste maten van Barbers *Adagio for Strings* begon ik te huilen

[Klik hier om het *Adagio van Barber* te beluisteren](#)

De beklievende compositie, afgelopen weekend uitgevoerd op het Castlemaine State Festival, voelde als een klaagzang voor Covid-tijden.

Het *Adagio for Strings* van Samuel Barber is misschien wel het treurigste muziekstuk ooit gecomponeerd. De neerwaartse beweging begint met een bes (si bemol) op de viool, de melancholie zwelt aan bij de introductie van de altviool en vervolgens de cello. De magie ligt in het vermogen om spanning vast te houden - een trilling die niet helemaal tot een bevrijding komt, en die de luisteraar niet loslaat. Zelfs de lange periode van stilte voor de coda lijkt doordrenkt met rouw. Ook het einde brengt geen verlichting. Het is aarzelend en besluiteloos.

Afhankelijk van je jaargang variëren de associaties met de compositie van Barber, die dateert van 1936.

Als je een babyboomer bent, is dit het stuk klassieke muziek dat de radiogolven overschaduwde na de moord op John F. Kennedy. Het werd ook gespeeld op de begrafenis van Franklin D. Roosevelt en prinses Diana.

Bioscoopbezoekers uit de jaren 80 zullen het zich herinneren als de emotionele kern van de film *Platoon*: Charlie Sheen in een helikopter, of op de grond, rennend door de jungle, voordat het personage Willem Dafoe in de rug wordt geschoten, op zijn knieën valt met zijn armen gestrekt terwijl zijn lijf wordt verscheurd door kogels

Het komt ook voor in de slotscène van *The Elephant Man*. Regisseur David Lynch zei over Barbers compositie: "*Het is diep spiritueel en gewoonweg prachtig.*"

Of misschien herinner je het je heel anders: met vreugde, doordrenkt met zweet en extase op een dansvloer, ergens eind jaren 90 of begin 2000. Het werd een onwaarschijnlijke EDM-klassieker toen William Orbit het remixte. In 2003 maakte de Nederlandse DJ Tiësto zijn eigen knapperige versie.

Maar op een sportveld, op een zaterdagavond, tijdens het openingsweekend van het *Castlemaine State Festival*, hoorde ik Barbers *Adagio for Strings*, zoals uitgevoerd in zijn originele statige versie door het *Goldner String Quartet* - en plotseling werd het opnieuw getransmuteerd, deze keer in een klaagzang voor Covid-tijden.

Alle gesloten dansvloeren en concertzalen, al het verlies, alle sterven, alle ziekte, alle eenzaamheid, alle isolement, alle angst en al het wereldwijde collectieve verdriet van het afgelopen jaar leken daarmee naar de oppervlakte te kolken in die ene betoverende melodie.

Buiten zittend op een plastic stoel in de schemering terwijl de lucht roze werd, op 1,5 meter afstand van mijn medeconcertbezoekers, raakten die eerste huiverende maten me als een stamp in de buik. Ik voelde de tranen opwellen, terwijl ik een minuut daarvoor niet eens verdrietig was! Het is alsof de tonen van het Adagio een opdringerigheid of magische aantrekkingskracht hebben, waardoor verdrongen emoties naar voren komen. (Na het dirigeren van het Adagio voor de BBC Philharmonic na 11 september 2001, zei dirigent Leonard Slatkin tegen *National Public Radio*: "*Ik weet dat ik duidelijk zichtbaar huilde toen het voorbij was. Ik verliet gewoon het podium, ging naar mijn kleedkamer en zakte in mekaar.*")

Terwijl ik op het sportveld naar het Adagio luisterde, dacht ik terug aan de stad een jaar geleden. Van de ene op de andere dag – toen de lockdown haar in de greep kreeg - veranderde die van een levendige gemeenschap die bekend staat om haar festivals, sportmanifestaties en live muziek, in een betoverde plek of een plek onder verdoving. En overal ter wereld hetzelfde verhaal.

Later die avond, na het concert, keek ik naar DJ Tiësto op YouTube, die Barbers Adagio remixte. Het zien van de beelden van duizenden samengepakte mensen, badend in het zweet en in extase, tijdens een dansfeest ergens halverwege de jaren 2010, was als de poort naar een verloren wereld.

Er was Covid voor nodig om de twee zeer uiteenlopende interpretaties van Barbers werk (die van de dansvloer en die van de concertzaal) samen te voegen tot iets dat één emotie oproept: verlies.

Maar die verloren wereld zal terugkomen. Sterker nog, ik voelde de prikkeling van die terugkeer toen ik op zaterdagavond naar het *Goldner String Quartet* luisterde. En misschien was het daarom dat ik huilde. Alleen als je de opwindings van een terugkeer voelt, is het mogelijk om volledig de balans op te maken van de verliezen die er zijn geweest.

Een jaar na de eerste bevelen tot sluiting in Victoria werkt het staatsfestival - dat sinds 1974 om de twee jaar in Castlemaine wordt gehouden – aan een voorlopig herstartscenario voor na een jaar van lockdowns.

Festivaldirecteur Glyn Roberts, die begon met plannen voor het festival van dit jaar in 2019, zei: "Ik had een heel vreemd gevoel tijdens de kerstvakantie van 2019-2020 toen al die bosbranden zich voordeden. Dat grote verdriet en de depressie kwamen over me heen en ik voelde het onheil over het komende jaar." Toen de pandemie zich eenmaal naar Australië verspreidde, moesten Roberts en zijn team het festival heruitvinden.

Vanaf vorige dinsdag was Victoria voor het eerst Covid-vrij.

Het Castlemaine staatsfestival is een model waar andere festivals over de hele wereld naar kunnen kijken als landen uit hun lange winterslaap ontwaken en uit diep collectieve verdriet kruipen.

Wanneer dat gebeurt, zal emotie heel dicht aan de oppervlakte zijn.